

Revista del Baix Empordà

MÚSICA i MÚSICS

Es presenta la
*Guia sentimental
de l'Empordanet*

Les exposicions de
l'estiu: Mascort,
Thyssen i Vila Casas

Natura i territori:
Músics de primavera

Art religiós:
Domènec Fita i Molat

El nou Terracotta
Museu de la Bisbal
Un museu renovat

Esteve Albert i
Corp. L'últim Quixot
de l'Empordà

S'ha inaugurat la
restauració del
Castell de Calonge

Descobert un dolmen
a Santa Cristina

11 de maig de 1809:
El combat de Gualta

A peu pel Baix
Empordà:
de Torroella a la
Torre dels Moscats

Cultura

Mascort, Thyssen i Vila Casas. Les exposicions d'aquest estiu

Rosend Casanova (Doctor en Història de l'Art)

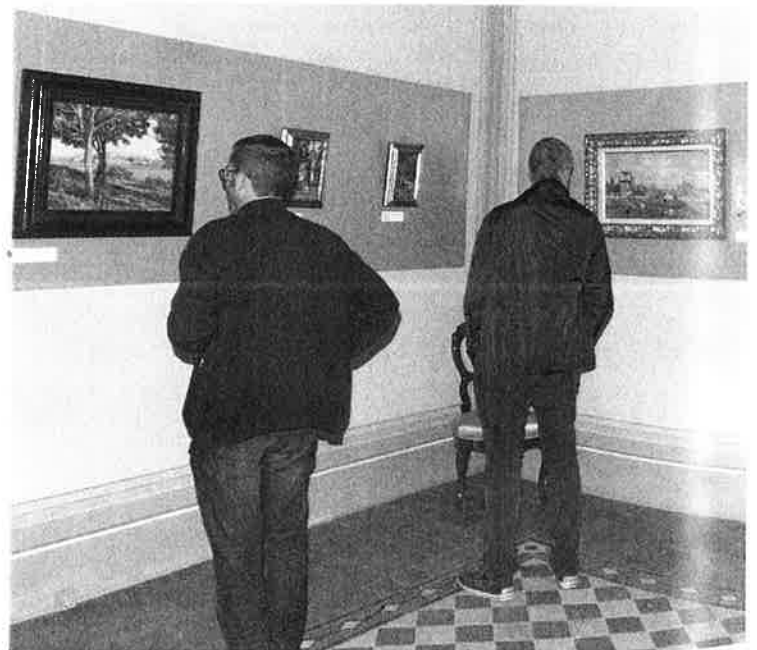
Un any més, tres col·leccionistes privats presenten el seu ric patrimoni artístic en uns marcs històrics: la Casa Galibern, el Palau de l'Abat i Can Mario, o el que és el mateix, una casa benestant, un conjunt monàstic benedictí i una fàbrica de suro. Pintura, dibuix, fotografia i escultura s'exposen en el millor patrimoni immoble. Repassem les principals cites d'aquest estiu al Baix Empordà.

Paisatges mai vistos, a Torroella

És segurament el punt fort de l'exposició "Pintura espanyola a la Col·lecció Mascort. Visions 1800-1950", que es pot veure fins al 16 d'octubre a la Casa Galibern de Torroella de Montgrí. La mostra, que presenta una selecció de pintures i dibuixos d'autors tan reconeguts com ara Josep Cusachs, Marià Fortuny, Martín Rico, Joaquín Sorolla, Joaquim Mir o Francesc Gimeno, entre molts altres, permet descobrir obres que no s'havien exposat mai fins ara.

En la presentació al públic, el col·leccionista Ramon Mascort posà de manifest el seu interès en les peces i explicà diverses vivències personals: la troballa d'un quadre durant un viatge, l'emoció d'adquirir un nou dibuix i compartir-ho amb la seva esposa Carmen, el valor que li transmet cada tela o el traç d'un dibuix sobre paper... Perquè estem davant d'un amant de l'art que escull les peces perquè li agraden. Per tant, no és una col·lecció d'autors, sinó de sentiments.

La comissària Rosa Maria Creixell, professora de la

La Fundació Mascort de Torroella de Montgrí presenta la mostra de "Pintura espanyola 1800-1950". Foto: Pau Roig

Universitat de Barcelona i experta en pintura, ens explica que la mostra reuneix un centenar de peces d'una cinquantena d'artistes, catalans en la seva majoria. "Són obres humils de pintors reconeguts" diu Creixell, "però que ens expliquen molt bé el perquè de la seva producció, doncs sovint gràcies a aquestes petites peces, com pintures i dibuixos, però també esbossos o intencions, es pot comprendre l'obra d'aquests grans artistes i completar la trajectòria de cadascun d'ells".

Creixell explica que "en aquesta exposició hi ha un

tema fonamental que és el paisatge", una temàtica que interessa especialment al col·leccionista. Les obres es distribueixen en vuit sales de la casa, de la planta baixa al primer pis, organitzades al voltant del paisatge com a tema principal i en el seu sentit més ampli: del paisatge habitat al solitari, del d'interior al de la costa, del natural al transformat i ocupat per l'home, fins i tot com a camp de batalla. Aquí hem de fer notar la peça central de tres metres d'amplada *Maniobra de división* (1891), una pintura poderosa i vibrant de Josep Cusachs que reproduïx les maniobres dels soldats en una batalla i que presideix el saló dedicat a la temàtica militar.

Algunes d'aquestes peces s'havien prestat per a exposicions temporals però la majoria no s'havien mostrat abans, fet que significa una novetat en el camp de la historiografia de l'art i una oportunitat única per descobrir-les.

L'exposició és un punt i seguit dins el cicle "Visions", una trilogia que s'inicià l'any passat amb "L'art de la pintura i el dibuix. Visions 1400-1800" i que continuarà el vinent, quan se celebri el 10è aniversari de la creació de la Fundació. Un cicle que ensenyi obres d'art segons el gust del col·leccionista Ramon Mascort, a qui mai no agraiem prou la seva generositat en mostrar les obres de la seva col·lecció als empordanesos, però també als forasters que ens visiten, i que segueixi compartint la seva passió per l'art i ens en faci gaudir.

"Bang-Bang!", a Sant Feliu

Ja ho va dir la baronessa Carmen Thyssen-Bornemisza el dia de la inauguració: "és una exposició diferent, amb peces que a mi personalment m'agraden molt i que formen part de la meua vida". I és que l'exposició "La il·lusió del Far West" ens trasllada al llunyà Oest americà, un territori mític on la llegenda sempre ha precedit la realitat i d'on procedeixen algunes peces personals de la col·leccionista.

En aquesta ocasió, la mostra ens proposa ser exploradors contemporanis d'una història que coneixem de manera esbiaixada. Per això es rememoren des de les empremtes dels primers conqueridors espanyols del segle XVI a l'imaginari que s'ha popularitzat per la difusió cinematogràfica del gènere del western. Per construir aquest relat es presenten mapes d'època, pintures, escultures, gravats, aquarel·les i objectes antropològics que mostren la idealització d'un territori, un Nou Món que pocs havien trepitjat i que l'art occidental representà per primer cop. Obres que plasmen, entre l'antropologia i la fantasia, la vida de les tribus índies.

El Far West és el protagonista de l'Espai Thyssen a Sant Feliu de Guíxols

La mostra es presenta en vuit apartats, el primer dedicat a "Explorar el nou món", on s'explica com des de Florida i Nou Mèxic les expedicions espanyoles van partir a la recerca de riqueses mentre l'expansió de les colònies britàniques avançava imparable. Es va trigar segles a cartografiar aquella terra i els mapes primerencs mostren els itineraris de les expedicions, la ubicació de les tribus, els presidis, les missions i les primeres ciutats.

La segona part tracta dels "Pobles i paisatges inèdits", sobretot de la representació de la grandiosa naturalesa nord-americana sota la influència del Romanticisme europeu. Val a dir que foren els artistes els que sensibilitzaren a ciutadans i governants perquè protegissin àrees naturals com Yosemite i Yellowstone a través de l'innovador sistema de Parcs Naturals.

La tercera es titula "Indis a les Grans Planúries" i evoca com la vida de les tribus va fascinar els artistes, que durant la segona meitat del segle XIX van consolidar un gènere pictòric de gran èxit que mostrava els costums d'una raça observada a vegades amb admiració i d'altres amb prejudicis.

El quart capítol, "Karl Bodmer i la memòria dels mandan", explica com el 1832 el jove paisatgista Karl Bodmer va acompanyar l'antropòleg alemany Maximilian zu Wied-Neuwied en un viatge d'investigació pel Missouri. Durant la ruta es relacionaren amb diferents grups indis com ara els sioix, assinibione, cree, gros ventres o peus negres. Els dibuixos de Bodmer, que detallen les característiques racials, vestimentes, estris i rituals, es transformaren, ja a Europa, en el fabulós conjunt de 81 estampes il·luminades a mà que il·lustren els *Viatges a l'interior de Nord-amèrica*, el llibre que va recollir les observacions de l'antropòleg.

El cinquè capítol aprofundeix en aquesta història i explica com Bodmer i Maximilian passaren l'hivern de

"Sur les chemins du bambou" de Laurent Martin, a la Fundació Vila Casas de Palafrugell. Foto: Pau Roig

1833-34 prop del fort Clark, on van conèixer amb els hidatsa i sobretot amb els mandan, una tribu tradicionalment pacífica. Els dibuixos de Bodmer estan realitzats amb un detall extraordinari i alguns retrats van exigir tot un dia de posat. Aquest treball de camp, etnogràfic i artístic sobre els mandan va adquirir especial rellevància perquè el 1837 una epidèmia de verola va provocar l'extinció de la tribu.

El sisè apartat, "Remington, el vell Oest americà", evoca la figura de Frederic Remington que el 1879, als dinou anys, va fer el seu primer viatge a l'Oest i pogué veure tot allò que havia imaginat de petit: les grans planúries, els ramats de búfals i els darrers enfrontaments entre la Cavalleria dels Estats Units i les tribus nadiues americanes. Remington, amb les seves il·lustracions i pintures, va contribuir a posar de moda les aventures de l'Oest, protagonitzades gairebé sempre per un cowboy i un soldat de cavalleria, convertint a qui abans era el "noble salvatge" en enemic acèrrim de la voluntat patriòtica.

El setè ens parla de "Indis i vaquers" i mostra com la vida índia i les aventures a l'Oest s'introdueixen ben aviat en la cultura popular, sobretot des que el 1826

James Fenimore Cooper publica el best-seller *L'últim dels mohicans*. La literatura, el cinema i la televisió, la historieta i els jocs infantils no han deixat mai d'interessar-se per aquests temes, aconseguint que els sentim com a propis.

Finalment, a "La Biblioteca del Bosc", el comissari Miguel Ángel Blanco ret homenatge a les terres i als pobles de l'Oest amb una selecció de llibres-capsa, un projecte escultòric que recrea experiències i visions expressades en dibuixos, imatges i composicions amb materials de la natura.

"La il·lusió del Far West" s'allarga aquest any en el calendari fins al 30 d'octubre, de manera que els alumnes ganxons podran gaudir-la com una activitat escolar i, la resta, com una cita cultural imprescindible.

Els contemporanis, a Palafrugell i Torroella fins al 27 de novembre

La seu de la Fundació Vila Casas a Palafrugell presenta a Laurent Martin, "Lo" (França, 1955), un artista que es troba seduït creativament pel paisatge, el moviment i la planta de bambú. Les seves creacions cinètiques ens descobreixen escultures mòbils que recreen escenaris de lírica fràgil i verbs lúdics. La mostra du per títol "Sur les chemins du bambou" i recull la seva experiència en els seus periples a través de la geografia del bambú (països com l'Índia, Tailàndia, Vietnam, Laos o Indonèsia) i com transforma l'espai en una selva habitable que és, alhora, un interregne per a la meditació i l'afany de transcendència.

Per la seva banda, el museu que la Fundació Vila Casas té al Palau Solterra de Torroella de Montgrí ens ofereix, com cada any, un compendi de diverses mostres que il·lustren molt bé la pluralitat d'autors de la col·lecció. Enguany, dins del cicle "Diàlegs amb la col·lecció", l'artista Tura Sanz (Ordis, 1992) presenta "Ombres", un exercici de recerca d'afinitats plàstiques entre el seu treball de gest tel·lúric i reminiscències sensorials, i l'obra *Chinese Landscape Tattoo n.6* (1999) de l'artista multimèdia xinès Huang Yan (1966). En una sèrie de set dibuixos en què la línia assumeix tot el protagonisme, Sanz expressa una visió d'intensa fragilitat sobre el paisatge anatòmic.

La també catalana Vanessa Pey (Tarragona, 1973) hi exposa "Asche der Zeit", una sèrie fotogràfica que obre un espai de dramatització a les profunditats dels nostres racons interiors, amb un tractament de la imatge que situa l'espectador en un temps i un espai indefinits. La seva obra és gairebé cinematogràfica i aplega

plans íntims de la cartografia emocional femenina.

De la capital catalana i amb la col·laboració de l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona arriba l'obra de Jacques Léonard (París, 1909-l'Escala, 1995) titulada "Barcelona gitana", que mostra l'obra intimista d'una de les seves perifèries territorials i culturals, la dels gitans de les barraques de Montjuïc. L'exposició recull negatius de principis dels anys 50 fins als 70, formant un fons fotogràfic sobre cultura gitana que, probablement, és el més important que hi ha actualment a Barcelona.

"Split images" és el títol de la mostra de l'artista visual Eduard Olivella (Barcelona, 1948), que forma part de la nova generació de fotògrafs que defensen una mirada estètica, teoritzada i artística de la fotografia documental. Olivella ha desenvolupat una fotografia pura, vinculada a l'escola alemanya dels anys 30 i centrada en la captura de les atmosferes als espais interiors. Espai, arquitectura, geografia humana i urbanística es confonen en una obra de fons social i esperit col·lectiu.

Ramon Dachs (Barcelona, 1959) exposa "De l'Antàrtida a la Torre. Fotopoètiques del silenci", on les seves captures visuals són unes instantànies preses a mode de dietari per a preservar les seves vivències. Creador del concepte d'escriptura geomètrica i fractal iniciat el 1978, que se centra en la translació de l'estructura matemàtica del pensament a l'escriptura,

El Palau Solterra de Torroella ens ofereix una mostra de diversos artistes. A la imatge, "Barcelona gitana" de Jacques Léonard

Dachs connecta en la present exposició dues sèries fotopoètiques originades en un estat de contemplació que esdevé un pelegrinatge fins al cor del silenci poètic.

Finalment, en ocasió dels 50 anys de la mort de Victor Català, pseudònim de Caterina Albert, la comissària Cristina Escat traça amb "Solitud" una adaptació en clau contemporània de la novel·la homònima. El conjunt està format per fotografies en blanc i negre del fotògraf Josep Pérez, un retrat de Caterina Albert realitzat per Isidre Riera, fragments literaris i l'audiovisual de Canal Nord "Cent anys de Solitud de Caterina Albert" (2005).

Casa Galibern, Torroella de Montgrí

www.fundaciomascort.com

"Pintura espanyola a la Col·lecció Mascort. Visions 1800 – 1950"

Del 4 de juny al 16 d'octubre

Espai Carmen Thyssen, Sant Feliu de Guíxols

www.espaicarmenthyssen.com

"La il·lusió del Far West"

Del 25 de juny al 30 d'octubre

Museu Cán Mario, Palafrugell

www.fundaciovilacasas.com

Laurent Martin "Lo", "Sur les chemins du bambou"

Del 18 de juny al 27 de novembre

Museu Palau Solterra, Torroella de Montgrí

www.fundaciovilacasas.com

Vanessa Pey, "Asche der Zeit"; Tura Sanz, "Diàlegs amb la col·lecció: Ombres"; Jacques Léonard, "Barcelona gitana"; Eduard Olivella, "Split images"; Ramon Dachs, "De l'Antàrtida a la Torre. Fotopoètiques del silenci" i Cristina Escat, "Solitud".

De l'11 de juny al 27 de novembre